

II./ AN

Az *isten* szó etimológiai, genealógiai és tipológiai vizsgálatakor utunk napjainktól Babilonba, Mezopotámiába, és az óegyiptomi Nílus partjára vezetett. Megállapítottuk, hogy az írásos történelem kezdetén az *isten* szóösszetétel már létezett, de nem Istennek, a Teremtőnek nevét takarta.

Megítélésünk szerint a mindenség urának magyarul sem *isten* volt az ősi neve! Ez a szó viszont a lényegét összegezi. A két tagból összetett – a finnugor szemléletűek szerint kétszeresen képzett – szavunk Isten megnevezésére túl hosszú, ezáltal nyelvünk alaptulajdonságaival ütközik.

Felmerül a kérdés: hogyan szólították Istent az írásos emlékek első megjelenésekor elődeink?

Haladjunk most tehát fordítva, s kezdjük vizsgálódásunkat Isten nevének mezopotámiai jelölésével.

A./ Mezopotámiában egyértelműen AN volt a teremtő Isten neve. Michael Roaf a következőképpen fogalmaz:

„god of An was the god of the sky and the heavens, who had his chief temple in Uruk. However, the tutelary deity of the city was not An, but the goddess Inanna. During the Uruk period An might have been the main deity, but by the middle of the third millennium that place had been taken by the god Enlil, or lord of the air, whose wife was called Ninlil. Enlil was the chief god of Nippur, the most northerly of the cities of Sumer and one that had a special role. Any ruler aspiring to control Sumer had a duty to restore the temples of Nippur. The third of the gods was Enki, whose name in Sumerian means lord of the ears, though in fact, he was the god of the sweet waters. He was also the chief god of the city of Eridu and the wisdom and magic. The most important goddess was Inana (or Ishtar), with whom most goddesses in later times were identified.”¹

Labat rendszerében AN a 12/13-as jelként szerepel, sumér jelei (mind az archaikus, mind a klasszikus) sokágú csillag, de még az asszír-babiloni kezdeti ékjelek (*anc*) is csillagra emlékeztetnek. Végül is Labat gyűjteményében akkád ékírásos jeleként két egymásba nyilazott ékjel szárát a harmadik fentről merőlegesen keresztezi. Vö.: III-IV. Melléklettel. A jel sumér hangértéke *an*, ill. *il*, de találkozunk *èl*, *ilu*, *ili*, *le* stb. változataival is. További sumér hangértéke DINGIR és AN/ANu, az akkád pedig *ilu/ila*. Jelentése **dieu = Isten**.²

A babiloni teremtéseposzban (*Enúma elis*) az istenek *Marduk*nak ítelték a királyi méltóságot, aki késznek mutatkozott a kaoszól létrehozni a kozmoszt. Ez a méltóság addig az ég istenét, *Anut* illette. A legrégebbi sumér királylisták szerint a királyság a történelmi idők kezdetén, majd a vízözön után újra az égből szállt alá a földre. Az ugariti szövegekben a legfőbb istennek, *Él*nek királyi címe (*mlk*) volt. (Részlet a *Haag Lexikonból*)

Az *mlk* viszont utalás *Melkizedek*nek, a salemi papkirálynak nevére. H. Schmid szerint a kánaáni vallás a jeruzsálemi kultusz vonatkozásában is hatással lehetett a jahveizmusra: „mielőtt Izr. fiainak kezére került volna, Jeruzsálemben El-Eljont tisztelték, akinek a neve (EL a.m. a Legfölségesebb; vö. Zsolt 47,10), miként Melkizedek neve is, aki papja és királya volt El-Eljonnak, királyi méltóságra enged következtetni (Ter 14,18).” (Részlet a *Haag Lexikonból*).³

S bár kissé elkanyarodtunk AN-tól, érdemes figyelni az El-Eljon → ÉLő-Eljön és az Melkizedek → eMeLeK ÍZ-aDoK hangtani párhuzamokra. (Gondoljunk csak az Úrfelmutatásra, a kenyér és bor

¹ Roaf Michael, *Atlas of Mesopotamia* (Oxford, 1996), 83. Fordításunkban: “An volt az ég és a mennyek istene, fő temploma Urukban volt. Ugyanakkor a várost oltalmazó isten nem An volt, hanem az istennő Inanna. S bár az Uruk periódus alatt a leghatalmasabb fő istenség An volt, mégis a harmadik évezred közepén helyét Enlil vette át, aki a levegő ura volt, s kinek feleségét Ninlilnek nevezték. Enlil volt Nípur főistene, ez volt Sumér városai között a legészakibb fekvésű, és egyike azoknak, melyeknek különleges szerepe volt. Minden uralkodó, aki Sumért akarta kontrolálni, feladatának tekintette a nippuri templom helyreállítását. Az istenek között a harmadik Enki volt, neve sumérul annyit jelentett: a föld ura, jóllehet valójában az édesvizek istene volt. Eridu városának is ő volt a főistene, valamint ő a bölcsesség és mágia istene is. A legjelentősebb istennő Inana (Istar) volt, később vele azonosították a legtöbb istennőt.”

² Labat, *op cit.*, 48-49.

³ *Biblia Téka* CD-ROM, *A Bibliatudomány Elektronikus Könyvtára, Haag Lexikon*, Melkizedek.

jelképek felemelésére. Sőt, emlékezünk-e még Czuczor Gergely és Fogarasi János megállapítására: „De eljön a perzsában *ized* vagy *ezid* is, mely szintén am. isten”?)
S ha már a Melkizedek titokzatos főpapi rendjéről esett szó ajánlatos a Biblia ide vonatkozó verseit is megtekinteni.⁴ Idézünk – korábbi megnevezése szerint – *Pál apostol, A zsidóknak írt levél-éből*⁵:

Jézus az újszövetség főpapja:

5.5 „Így Krisztus sem önmagát emelte főpapi méltóságra, hanem az, aki így szólt hozzá: „A Fiam vagy, ma szültelek.” Másutt meg ezt mondja: „Pap vagy mindörökké Melkizedek rendje szerint.
5.9 Műve befejeztével pedig örök üdvösséget szerzett azoknak, akik engedelmeskednek neki, mert az Isten őt tette főpappá, Melkizedek rendje szerint” 1371. oldal

Jézus főpap Melkizedek rendje szerint

7.2 „Ábrahám tizedet adott neki mindenből. A neve azt jelenti, hogy az igazságosság királya. Azon kívül Szálem királya volt, vagyis a békesség királya.
7.3 Nem ismerjük apját, anyját, családfáját, sem napjainak kezdetét vagy életének végét. Így aztán Isten Fiához hasonlóan pap marad mindörökké.
7.6 Ő viszont, aki nem az ő nemzetségükből származott, kapta a tizedet Ábrahámtól, és megáldotta azt, akinek az ígéret szólt.
7.7 Kétségtelen azonban, hogy a magasabb hivatásban lévő áldja meg az alacsonyabb rangút.
7.8 Itt halandó emberek szednek tizedet, ott meg az, akiről tanúsítják, hogy él.
7.9-10 Sőt, Ábrahámra való tekintettel mondhatjuk, hogy Lévi is, aki tizedet szed, szintén fizetett tizedet, hiszen jelen volt őseben, amikor Melkizedek találkozott vele.” 1372. oldal

Teremtés

Melkizedek

14.¹⁸ „Melkizedek, Sálem királya pedig kenyeret és bort hozott. Ő ugyanis a magasságbeli Isten papja volt.”⁶

H. Schmid mellett szól a 7.6 alatt írottak: Ő (Melkizedek) viszont, aki nem az ő nemzetségükből származott...⁷

B./ Az AN szó a Nílus völgyében is az Istent jelentette. Ez az állítás viszont alaposabb alátámasztásra szorul, hiszen a szakirodalom vélekedése szerint az egyiptomiak többisten-hívők voltak.

„Mielőtt az ég lett volna, mielőtt a Föld lett volna, mielőtt az ember lett volna, és mielőtt a halál bekövetkezhetett volna, volt NUN.” NUN volt az üresség, a sötétség, a lapos sivárság, a nedves hideg, a rendszer nélküli káosz. NUN volt a végtelen SEMMI, amit az egyiptomiak ún. ősóceánként fogtak fel. Mindezt a fordításokból, sírfeliratok, szarkofágyszövegek olvasatából tudjuk – állítja a szakirodalom. Ugyanakkor NUN-ban lakozik az erő is, melyet valamilyen élettelen, léleknélküli

⁴ A Biblia ma is fellelhető legrégebbi példányai: *Kodex Sinaiticus* (Pétervárott) és *Kodex Vaticanus* a 4-ik, az *Alexandrinus* (a British Muzeumban) és Ephraëmi rescriptus (Párizsban) az 5-ik, és a Cantabrigiensis a 6-ik századból származó másolat. A felsoroltak származása: *Ókor Lexikon*, Szerkesztette Petz Vilmos (Budapest, 1902), Biblia. ISBN 9639374 11 3 CD-ROM. A *Sinaiticus* számos hibájában feltűnő azonosságot mutat a Vaticanusszal, így feltehetően annak másolata, megjelenésében többen Tischendorf kezét látják. Másrészt enyhén szólva az is érthetetlen, hogy a Vaticanus első katalogizálása csak 1475-ben történt meg! A fent jelzett kéziratok görög nyelvűek, korukat paleográfiai jegyeik alapján határozták meg. Az első latin nyelvű példány, a kissé zavaros Itala (Augustinus, de doctr. Christ. 2, 14,15 után) átírásra szorult. 382-ben Damasus pápa megbízta Hieronymust (Szt. Jeremost) a „fordítás alapos revíziójával, melyet a héber és görög szöveg alapján a régibb források tekintetbevételével 390-405-ig részenként közzé tette. Daczára a kezdetbeli ellentállásnak ez az emendatior translatio általánossá, Vulgátává lett.” *Ókor Lexikon, op. cit.*, Biblia. A gond ezzel viszont az, hogy Szt. Jeromos nem tudott görögül, Eusebius (Pamphili) viszont igen...

⁵ Újabb, pontosabb Bibliakutatás szerint kiderült, hogy számos, eddig Pál apostolnak tulajdonított levél nem tőle származik. Így a fenti levél sem! Új címe flamand megfogalmazásban: *De brief aan de Hebreëen*; „De schrijver en de plaats van ontstaan zijn onbekend; het boek moet gedateerd worden in het laatste kwart van de eerste eeuw.” *De Bijbel*, Nederlandse Bijbelgenootschap (Harlem, 2004), 2275. (Fordításunkban: A készítés helye és szerzője ismeretlen, a könyv keletkezését az első évszázad utolsó negyedére kell tennünk.) Az újabb Biblia vizsgálatok K. Elliger és W. Rudolph, *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttgart 1997, E. Nestle és K. Aland *Novum Testamentum Graece*, Stuttgart 2001, valamint A. Ralphs, W. Kappler, e.o. *Septuaginta Vetus Testamentum Graecum Auctoritate Academiae Scientiarum Göttingensis editum*, Göttingen 1931... nyomán készültek.

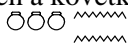
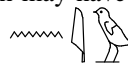

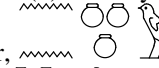
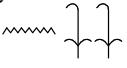

⁶ *Biblia*, Szent István Társulat, Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója (Budapest, 1979).

⁷ Az *mlk* váz egyébként mély hangzókkal is kiegészíthető: MoLoCH. Ámonikus istennek tartották, nevét a gyermekáldozatokkal hozták összefüggésbe. Vö.: *Csaba a megváltó* című dolgozatunkkal (Csillagszoba, 345. oldal).

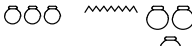

demiurg⁸ testesít meg. Ez a demiurg minden ok nélkül, azaz önmagától életre kelt, kiemelkedett az ősvízből, és kezdetben NUN tudta nélkül anyagi formát öltött. Ehhez először segítőtársakat teremtett, mindenféle kígyókat, hibrideket és amorf lényeket hívott életre, melyek terve szerint a teremtés végeztével majd eltűnnek a Semmiben. Ezután megteremtette a Világot, a Napot, a Földet, az eget és a csillagokat. Lám a Nap esténként lebukik a nyugati láthatáron, és a sötétség ideje alatt a NUN-ban folytatja küzdelmes útját, küzd meg a nagy tengeri kígyóval, Apophis-szal. Ő az egyike azon engedetleneknek, aki mégsem tűnt el a Semmiben, mert – a szakirodalom vélekedése szerint – nem vették fel az istenek közé. Azóta a túlvilági útjukon utazókat háborgatja, valamint a napbárkát akarja éjszakánként felfordítani. A világvége is valahogy majd így következik be, amikor is az érzékelhető világ mögé szorított NUN ismét győzedelmeskedik, és elnyeli mindazt, amit a demiurg teremtett. Ezzel a folyamat azért nem zárul le örökre, hiszen öntudatlan állapotban továbbra is NUN-ban él az erő, az akarat.⁹

NUN hieroglifáit nem írták egységes formában:

a.) Gardiner gyűjtésében a következő változatokkal találkozunk:

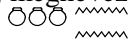

„Great difficulty is caused by 'primeval waters', which may have existed in two distinct forms (1) *nīw* or *nww* or *nw*, (2) *nnw* or *nwnw*; for (1) see Pyr. Var. and a Dyn. XVIII enigmatic equivalent ; for (2) see Pyr. Var. , also the female counterpart *nnt* 'the lower heaven', further the personal name *nn(i)* 'child', and lastly Copt. **ⲛⲟϥⲛ** 'abyss'.¹⁰

b.) Hannig a következőket írja:

 „, , , , , det , *nwn* (*nww*, *mw*) 1.) *Nwn* Nun (Gott)...2.) Urwasser...3.) Ozean... 4.) Grundwasser... 5.) Nil,... 6.) Wasser.”¹¹

c.) Betró szerint ideogramma: 'három fodrozódó vízvonal' . Hangértéke *mw* 'víz'. Más elemekkel együtt – a fény, a tűz, a föld és a levegő – a víz volt a megjelenési formája *ba*-nak a (fő)istennek. Ugyanakkor ez kétértelmű elem volt, amely a teremtésben, de az előtt is létezett. A teremtett világ és az élet szigetét, azaz teret alkottak, melyet körülvelt a végtelen ősoceán, ahol a folyékony káosz az idők végtelenségéig ostromolja a Szervezett Világ kapuit.¹²

Közös vonásként nyugtázhatjuk, hogy NUN fogalmát mindhárom egyiptológus **ősvíznek** tartja, *primeval waters*, *Urwasser*, *ősoceán*, megnevezésükben viszont nem azonos a közkeletű NUN-nal. Ha

a leggyakoribb alakját elemezzük: , akkor a jelek szerinti szoros *nw-nw-nw pt n-n-n* hangzósítást kapjuk (itt feltételesen elfogadtuk a = *nw* hangalakot). A szakirodalom nagyvonalúan egyszerűsít, következésképpen a *nīw*, *nww*, *nw*, *nnw*, *nwnw*, *nwn*, *mw* hangzósítási változatok ismeretesek. A és az jelekről viszont kétségtelenül megállapíthatjuk, hogy az 'n' hangot tartalmazzák.

⁸ Bakos Ferenc, *Idegen szavak és kifejezések szótára* (Budapest, 1974), 168: „**demiurgosz** gör. *fil* világteremtő szellem; a világnak isteni v. természetfeletti létrehozója (*a.m.* kézműves).”

⁹ A teremtés fenti összefoglalásának részletei Gros de Beler, *Egyptische Mythologie*, Librero, (Kerkdriel, 2001), 71 oldalán található.

¹⁰ Gardiner, *op. cit.*, 530. Fordításunkban: ' nagyon bonyolult alátámasztani a (hieroglifák jelentését, sic!) 'ős-víz', mely két különböző formában is létezhet. /.../ (1) és (2), és a rejtélyes hasonmása (hieroglifák), valamint a női alakmása (hieroglifák) ' a felső menny', továbbá személynév (hieroglifák)'gyermek', végezetül a kopt változat abyss /szakadék, mélység, idő./

¹¹ Hannig Rainer, *Großes Handwörterbuch Ägyptisch-Deutsch* (Mainz, 1995), 399. ISBN 3-8053-1771-9 1193

¹² Betró Maria Carmela, *Hiërogliefen, de beelddtaal van het oude Egypte* (Baarn, MCMXCIX), 163. ISBN 90 5121 847 8

Az „n” hang a hieroglif írás alapján elkülöníthető → N-UN, N-AN, és mint látni fogjuk a többi magasabb változata is, a világmindenség urát jelenti.

A szakirodalom *Bremner-Rhind-Papyrus*-ról készült fordítása is hasonlít a fentiekre, mely szerint a teremtés ősi, egyiptomi menete a következőképpen nézhetett ki:

Kezdetben csak a káosz és az üresség létezett. Ezt a nedves sötét közeget, nevezték NuN-nak. Nem volt semmi, tehát sem Föld, sem élőlények, kezdetben csak az önálló akarat volt. Innen emelkedett ki anyagi formájában a demiurg, aki először alakot teremtett magának, melyet az egyiptológusok olvasása szerint a Nílus partján Atumnak neveztek: „Én vagyok Atum, aki NuN-ból származik, de én vagyok Ré (a Nap) is csodálatos formájában.” Ekkor Atum egy piramis alakú kövön (ben-ben), mely állítólag hasonlít a megkövesedett napsugárhoz, leszállt a Földre. Itt teremtette ön maga megtermékenyítésével istengyermekeit Tefnut (a meleget) és Sjut (a levegőt). Az ő gyermekeik Geb/Erpat (a termékenység, a föld istene), és Nut az égbolt (istennője) már szabályosan születtek. Ezek az istenek Atum akarata ellenére további gyermekeket nemzettek, így született Osiris és Isis (gyermekük a fiatal Hórusz), Hórusz (az idősebb), Szet és Nephtys. Amikor Atum ezt meglátta, haragjában elküldte Sjut, aki parancsára szétválasztotta Geb/Erpatot és testvér/felségét Nutot egymástól. Azóta Nut az égbolt és Geb/Erpat a föld istene, melyeket a közérjük ékelődő levegő-apjuk, Sju választ el egymástól. A fent bemutatott isteni kilencet, azaz Tefnu-t, Sju-t, Geb/Erpat, Nut, Oziris-t, Ízis-t, Horusz-t, Szet és Nephtist nevezik az Enneadenak, a híres *oni* Kilenceknek.

Nos, AN és az Enneade így került a Nílus völgyébe. Tisztelete évezredekken keresztül tovább folytatódott.

A legismertebb egyiptomi AN jel, nemzetközi megfogalmazásban az ún. *élet* jele, az $\text{c}^{\text{nh}} \text{f}$ hieroglifa, mely közvetlenül is az AN hangokat tartalmazza. (A magyar *élő* szavunk a mezopotámiai *ilu*, *èl*

hangalakkal egyezik). Általánosan elfogadott az *N* alakja is w (a szakirodalom ezt az Alsó Egyiptom királyi jelvényének tartja), melynek megfelelője a közönséges w 'n' (a papiruszokon a hieratikus kicsit meghajolt vonalat látjuk). Ez utóbbi a középkori ikonográfiában is gyakran felbukkan. Eredeti *Isten* jelentéséről megfedkezve ott a rövidítés jelének tekintik (Az *abroncs és pártázata* című dolgozatunkban erre még visszatérünk).

AN-t egyébként többféleképpen is nevezték: ő az Atya w , illetve aTa/TaTA w , aki egy személyben a Sütő, azaz a Nap w , w , de nevezték őt éppen ezért Körnek is w .

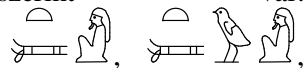

Kis kitérőként érdemes a következő gondolatokat mérlegelni:

A fentiekben már jeleztük, hogy a szakirodalom hiedelme szerint az egyiptomiak többisten-hívők

voltak. Isten jele a zászló lenne: w *ntr*. Sajnos ezt az értelmezést még akkor sem tudjuk elfogadni, ha az egyiptológia ezt már az egész földkerekséggel elismertette. A jel képértéke nem fedi hangalakjának mássalhangzós vázát. Baráth megfogalmazásában a zászló a *ntr* → *netyer* → NaGyúR hangzósítással azonos. S most nem tévedett! Számunkra is ez a helyes olvasat. Gondoljuk meg... alig hihető, hogy a valóságot oly híven megörökítő Nílus-parti emberek ne tudták volna, hogy az isten/istenek nem hordanak semmiféle zászlót. Az effajta megkülönböztetésre csak a nagyurak csapatainak lehetett szüksége. Feltevésükben minden településre – a közismertek mellett – néhány saját zászlóval is jelzett isten vigyázott volna. Csak a fáraó lehetett isten! Hannig szótárában 69 oldalon keresztül mégis több száz ún. istennevet különböztet meg!

Nos, a hangzósított *ntr* magyar olvasata: *nagyúr*. Jelölésükhöz valóban szükségesek a zászlók, és a sok különböző név is.

De lássuk először Atum hieroglifáit:

Az egyiptológia az ő nevét is többféle változatban ismeri: Gardiner szerint var. Hannig felsorolásában: Atum-Chepri,

Jtm Atum².¹⁴ Gyakran *R^c* is csatlakozik a sorhoz, így a teremtő teljes neve Gros de Beler szerint: Ré-Atum-Chepri.¹⁵ Olvasata: *tm-t*, *TeM-eT*, *temet(ő)*. Érdekes megfigyelni, hogy mai nyelvünk a *temet* szó vázának változataiban a *tám*, *támad*, *táma(szt)*, a *te(r)met*, *te(r)emt*, *tömít*, *tömö(r)ít* fogalmakat is magában viseli.

Egyébként a *Csillagszoba* fohászai között is megtaláljuk: 247/85-ös jelet, de a későbbi 247/281-es

társát is a szakirodalom *Atumnak* olvassa: , *t mt*, the All, azaz a Mindenható.

Magyar hangzósítása alapján számunkra Ő a Te(R)EMTő, és egyúttal a TeMeTő is.

(Érdekes megfigyelni, hogy a teremtőnk általunk olvasott hieroglifával írt nevei mind 'kisbetűsek', nincsenek kartusba helyezve, esetleg más megkülönböztető jelekkel ellátva. Az sem lehet véletlen, hogy imáinkban még ma is tegezzük az Atyát. Hozzá tartozunk, egy család vagyunk, mindannyian a gyermekének számítunk. *Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessek meg a Te neved, jöjjön el a Te országod, „fiat voluntas tua”, legyen meg a Te akaratom stb.*)

Nos,... ott, ahol Atum a földre szállt, szent várost építettek, melyet később görögül Heliopolis-nak vagy Napvárosnak neveztek. Bibliái neve ON volt. De természetesen nem ez volt az ősi neve.

Eredetileg azt hieroglifákkal írták: , ami annyit tesz: *Twn-nd-niwt* → Jó-hUN-NáDi-ANNYI ÚT. A *nádi út* könnyen követhető, a 'jó hun', vagy pontosabban 'i-(h)un' olvasat további gondolatokat ébreszt. Hunn Íjász királyunk (h)Onból származik. ON, vagy sejtésünk szerint hON városát kezdetben Ihunnak nevezték. („Ihol az ember” János evangéliuma 19/5.¹⁶) „IHOL, (i-hol) ösz. indulatszó és ih. Gyöke a közelséget mutató i (i-tt, i-de, i-gy), s am. ime! itt van la! nézzétek, lássátok! ide tekintetek! Ihol az ember! (ecce homo). Ihol ni! Másképp: ihon, ihun, ehen, ehol. Ihol van, amit kerestek. Ihol áll a gonosztévő.” Czuczor-Fogarasi

Ihol, ihon, ihun. Nyelvjárási szavaink. Vajon honnan származnak?

Gardiner gyűjtésében: „O₂₈ column with tenon at top. Hence phon. *Twn* exx. var.Pyr. *iwnyt* 'bow'; *Twnw* 'Heliopolis'.”¹⁷

I(h)UN, a Nílus-parti város a Delta bejáratában fekszik, ott, ahol a folyam ágai szétválnak, és *annyi utat* képeznek a *hanyban*, a *honban*. A bemutatott legenda szerint a mindenség ura itt testesült meg, teremtette az anyagi, élő, nádi világot. Neve továbbra is N-UN, vagy ha jobban tetszik: *niw*, *nww*, *nw*, *nww*, *nwnw*, *nwn*, *mw*, de mint bemutattuk, nem tévedünk nagyot, ha csak a fent levezetett 'N' hangot (s vele valamelyik magánhangzót) ejtjük ki. A földre szállt minősége a *teremtő*, a szakirodalom hangzósításában Atum.

Érkezésének helyét, a későbbi vallási központot a hívő egyiptomiak ugyancsak róla nevezték el: Jó-UN.

Ha ezt a történetet, mint a teremtés egyik változatát elfogadjuk, akkor feltehető, hogy a Mezopotámiában ismert AN neve is innen származik (és nem fordítva).

¹³ Gardiner, *op. cit.*, 606.

¹⁴ Hannig, *op. cit.*, 1193.

¹⁵ Gros de Beler Aude, *De Egyptische mythologie* (Kerkdriel, 1998), 24.

¹⁶ Ballagi, *op. cit.*, 610.

¹⁷ Gardiner, *op. cit.*, 495.

Természetesen a magánhangzók pontosítására nem vállalkozunk, jelölésük hiányában az ON, az ÉN, de főleg az AN változat közvetlenül elfogadható.

Érdekes módon a szent hely neve évezredek folyamán nem változott, így az i.e. 1000 körül rögzített Ótestamentum még mindig On városáról tudósít:

„A fáraó a Cofnát-Paneach nevet adta Józsefnek, és feleségül adta neki Asznátot, Ponti-Ferásznak, az *oni* papnak a lányát...”¹⁸. Vagy Jeremiásnál olvassuk: „43 ¹⁰Íme, elhozom szolgámat, Nebukadnezárt, Babilon királyát...”¹³De összetöri még *On* városában a Nap templomának oszlopait és felgyújtja Egyiptom isteneinek szentélyeit.”¹⁹

Tehát On városban a Biblia szerint papi rend működött, és Naptemplom állt.

Ez lehetett az oka annak is, hogy a görög dinasztiák alatt a számukra semmitmondó (h)UN-(h)ON napváros nevét Heliopoliszra keresztelték át.

Azért a Mediterránium nyelveiben az AN, és hangzósítási változatai éltek tovább.

Kezdjük a sort a görög Enneade szóval. A fentiekben bemutatuk az isteni kilenceket. A görög *kilenc* *εννέα* = *εννιά* alapja továbbra is az AN gyök, melyhez rögtön kapcsolhatjuk az *egy*et jelentő *éva*ς, *évá* szavakat is. Itt is az AN/ÉN gyök látható. A kilencről, az egyről, a körről alkotott vélekedésünket az *Egy az Isten* és *Csillagszoba* című tanulmányunkban bővebben kifejtettük, itt csak az alapgondolatot ismétljük meg. A tízes számrendszer kialakulása előtt a Nílus partiak kezdetben csak kilencig számoltak, ez volt az egység, a tökéletesség, maga a kör. Ez volt az Egyetlenegy. A tizediket maga az Egy képezte: 9+1. Mint láttuk neve a görögöknél mind a *kilenc* szóban → ENNA, mind az *egy* szóban → ENA tovább élt.

A latin nyelvben az UN változat uralkodott el. Ott is az *egy*et jelenti: *unus*. Az AN gyök a kilencben is felismerhető: *novem*, illetve a kilenced: *nona* (*pars*) tanúsítják mindezt. Az UN gyöknek viszont se szeri se száma. Nem célunk felsorolásuk, itt elégedjünk meg az *universum*, a világmindenség (de az uni-verso egyúttal az egy-oldalt jelenti), az *universitas*, azaz az egyetem(esség), az *unisono* → egybehangzó, *unio* → egység/gyöngyszem(!) kiragadott szavakkal.

Napjaink Európájának *egy* szava is innen származtatható: a spanyol *un*, *uno*, a francia *un*, az angol *one*, a német *eins*, a holland *een*, az olasz *un*, *uno*, de még a szláv *ogyn* is ide sorolható.

Sőt! Írni nem tudó társaink mindmáig a kereszt jelét, vagy az azt helyettesítő *N* jelet használják aláírásukként. Anonymus nevével is a névtelenséget fejezte ki, pontosabban AN nevűnek, azaz Isten-nel azonosulva, Isten névtelen gyermekének tekintette magát (vö.: a Melkizedek rendjéről mondottakkal, aki oda belépett elveszítette nevét, rangját, identitását).

Felmerül a kérdés: hogyan állunk mi magyarok az AN szóval? Létezett-e nyelvünkben, és ha igen, akkor hová tűnt el? Miért nem használjuk ma is Isten jelentéssel?

¹⁸ *Biblia*, Szent István Társulat, Az Apostoli Szentszék Könyvkiadó, Harmadik Kiadás (Budapest, 1979), 51. Teremtés 41.45

¹⁹ *Biblia*, *op. cit.*, 927. Jeremias, 43.10, és 43.13

III. / A VAN szó védelmében

Eddigi munkáinkban bemutattuk, hogy a Nílus völgyében kezdetben nyelvünk ősén beszéltek, írtak, számoltak, így a fentiekben boncolgatott szavak minden bizonnyal nyelvünk ősi szókinccsét gazdagították.²⁰

De hová tűnt el nyelvünkől napjainkra AN neve?

*Nem tűnt el, sőt... megvédtük, betakartuk, évezredekken keresztül tiszteltük, vigyáztunk rá. Sajnos ma már fel sem ismerjük, és megcsúfolva eredeti értelmét lesegédigézzük.
A VAN szavunkra, a van létezésünket kifejező igére gondolunk!*

Mielőtt származását pontosítanánk, lapozzuk fel a Bibliát, hiszen a VAN szó Isten neveként már az Ószövetségben szerepel. A legelső feltételezett példányait héber/arámi/ógörög nyelven írták, melyben gyakorlatilag az addigi hitvilág alapjait foglalták össze (a Bibliát i.e. 1000 környékén kezdték írni, viszont mind a mezopotámiai, mind az egyiptomi műveltség évezredekkel idősebb).²¹ Napjainkra aztán lassan lefordították majd minden nyelvre. Mint látni fogjuk, *visszafordították magyarra is.*

Tekintsük meg közösen alábbi válogatásunkat:

Hebraica Exo: „3.14 vjamer alhjm al msh ahjh asr ahjh vjamer kh tamr lbnj jsral ahjh slxnj aljkm.”

Zsidó Biblia, Mózes Öt Könyve Magyarázatokkal és a Haftárak:

„Exodus-Seméth.: Én vagyok, aki a Lét vagyok. Héberül „ehje aser ehje” – az önmagam által létező örök Isten; Az Isteni Szellem egységének és szellemiségének a kinyilvánítása... /.../ „Vagyok, aki a **Lét** vagyok” azonban nemcsak filozófiai kifejezés; a hangsúly az isteni létezés *aktív* kinyilatkoztatásán van; /.../ A legtöbb mai magyarázó Rásit követi: „Leszek, aki leszek”; azaz, szavak nem tudják kifejezni azt, ami Ő lesz az Ő népének, /.../ *Az Örökkévaló, Atyáitok Istene.* Nem valamely istenség, amelyet Mózes fedezett fel Midjában, hanem ugyanaz az Isten, aki megnyilatkozott az ő őseiknek, a világ Teremtője és az egész föld igazságos Bírója – Ádonáj – a hűség és szeretet Istene küldte őt hozzájuk.”²²

Vulgata Ex: “3.14 dixit Deus ad Mosen ego sum qui sum ait sic dices filius Israhel qui est misit me ad vos.”

Káldi Neovulgata Biblia

„Kiv. 3,14 Isten erre azt mondta Mózesnek: »Én vagyok az, „Aki vagyok”.« Aztán azt mondta: »Ezt mondd Izrael fiainak: Az „Aki van” küldött engem hozzátok!«”

Die Bibel nach der Übersetzung Martin Luthers in der revidierten Fassung von 1984.

„II/3,14 Mose sprach zu Gott: Siehe, wenn ich zu den Israeliten komme und spreche zu ihnen: Der Gott eurer Väter hat mich zu euch gesandt! und sie mir sagen werden: Wie ist sein Name?, was soll ich ihnen sagen? ¹⁴Gott sprach zu Mose: „Ich werde sein, der ich sein werde. Und sprach: So sollst du zu den Israeliten sagen: «Ich werde sein», der hat mich zu euch gesandt.“

Elberfelder (ELB 2 Mose 3:)

²⁰ Borbola János, *Olvassuk együtt magyarul! A Moszkvai Matematikai Papyrusz két feladatának magyar nyelvű olvasata* (Budapest, 2000). ISBN 963 03 9613 0

Borbola János, *Királykörök. A Rhind Matematikai Papyrusz királyköreinek magyar nyelvű olvasata. A Szent Korona egyiptomi mérete* (Budapest, 2001). ISBN 963 00 7468 0

Borbola János, *Csillagszoba. Út a szakkarai piramisfeliratok magyar nyelvű olvasatához* (Budapest, 2004). ISBN 963 214 963 7

Borbola János, *Tutanhamon a számadó* (Budapest, 2004). ISBN 9 789632 169675

²¹ *Biblia, op. cit.*, 11.: „**Bevezetés a törvény öt könyvéhez: A Pentateuchus eredete:** Ebben segítségére van a régészet és az Izraellel szomszédos népek, civilizációk történetének vizsgálata. Ezen az úton ugyanis kiderült, hogy a Pentateuchusban szereplő sok törvénynek vagy intézménynek megvan a párhuzama és megfelelője a Biblián kívül is. Ezek sokkal régebbi időre mutatnak vissza, mint az „okmányok” kora, és kiderül az is, hogy a Pentateuchus nem egy elbeszélése sokkal régebbi környezetet tételez fel, mint az okmányok megszerkesztésének ideje.”

²² Hertz J.H. *Zsidó Biblia, Mózes Öt Könyve Magyarázatokkal és a Haftárak* (Budapest, 1996), 30-31.

„¹⁴ Da sprach Gott zu Mose: Ich bin, der ich bin. Dann sprach er: So sollst du zu den Söhnen Israel sagen: [Der] `Ich bin' hat mich zu euch gesandt.“

Bible, Revised Standard. Exodus, from The holy Bible, Revised Standard version

Electronic Text Center, University of Virginia Library

[Compare with King James Version: Exod.03](#)

„¹⁴God said to Moses, "I am hoe I am." And he said, "Say this to the people of Israel, `I am has sent me to you."

Nos, Isten magát a fenti idézetekben a *lenni* ige egyes szám első személyének nevezi. Felettből érdekes fordulat, valószínűleg annak köszönhető, hogy a latin – német – angol változat nevét csak az én vagyok(leszek) formában képes kifejezni. Szó szerint az **én vagyok** (küldött): *ego sum...*, *Ich bin* hat ... vagy *Ich werde sein* hat ..., angolul *I am* has ... **a személyneve**. Szótanilag vizsgálva enyhén szólva szokatlan, hiszen két ragozott ige került egymás mögé: Isten nevéként (a mondat alanyaként) a létige ragozott alakja áll, ezt követi az igei állítmány segédigéje – a latin/indogermán nyelv elengedhetetlen tartozéka – a *bími* ragozott alakja (hat, has).

Magyarul sokkal kedvezőbb helyzetben vagyunk, hiszen a fenti mondatok a következőképpen hangzanak:

Biblia Kivonulás 4.3 Isten nevének kinyilvánítása

3.¹³ Mózes ezt mondta Istennek: „Ha megérkezem Izrael fiaikhoz és így szólok hozzájuk: Atyátok Istene küldött, akkor majd megkérdezik: mi a neve? – mit feleljek erre?” 3.¹⁴ Isten ezt válaszolta: „Én vagyok, aki vagyok.” Aztán folytatta: „Így beszélj Izrael fiaikhoz: Aki **van**, az küldött engem hozzátok.” 3.¹⁵ /.../ Ez az én nevem minden időkre, s így kell nevezeteket nemzedékről nemzedékre.”²³

Ha Isten ősmagyar nyelven beszélt – márpedig a hieroglifák (ős)magyar olvasata ezt sugallja –, akkor valahogy így szólhatott Mózeshez: „AN vagyok, aki VAN. /.../ A VAN küldött engem hozzátok.”²⁴ Mindezt más nyelvre lehetetlen szó szerint fordítani. Így aztán az első átirásokban a lenni ige ragozott alakja mellett a személyes névmás egyes szám első személye is megjelent, és az értelmetlenséggel küzdve Isten ragozott nevét kissé hivalkodó fordítássá silányította. „Én vagyok, aki vagyok.” Ettől aztán nem lehetett szabadulni a következő mondatban sem, értelemszerűen neve is az *én vagyok* (leszek) lett. Feltevésünkben így kaptuk vissza többszörös áttétel után magyarra (vissza)fordított ősi nevét.

Nos...úgy tűnik, hogy ez az eddig érthetetlen mondat így sokkal világosabb lett, csupán azt kell kiemelni, hogy VAN az idők kezdetétől létezett, így Ő nemcsak Izrael fiainak, hanem az egész emberiségnek mindenható ura!

Számunkra Ő a létezés maga, így igei alakban őrizzük nevét *nemzedékről nemzedékre!*

Az *ige* (logos) mibenlétéről is megoszlanak a vélemények:

Az Evangélium János szerint

1 „¹Kezdetben volt az Ige, az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige, ²ő volt kezdetben az Istennél.”²⁵

Latina Vulgata Edicionis

Evangelium secundum Joannem

„Jo 1.1 in principio erat Verbum et Verbum erat apud Deum et Deus erat Verbum

Jo 1.2 hoc erat in principio apud Deum”

Magyar Biblia Tanács

„János evangéliuma

Jn. 1,1 Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. [1Móz 1,1; 1Jn 1,1]

Jn. 1,2 Ő kezdetben az Istennél volt.”

Luther Biblia

²³ *Biblia, op. cit.*, 69

²⁴ Az ősi írásokat, beleértve a sumér és az egyiptomi írást is, nem lehet az arámi/héber/ógörög nyelven olvasni. Következésképpen a Biblia legelső rögzítése már fordítás volt.

²⁵ *Biblia, op. cit.*, 1205

„Das Evangelium nach Johannes

Joh 1,1 Im Anfang war das Wort, und das Wort war bei Gott, und Gott war das Wort. [Kap 17,5; 1. Mose 1,1; 1. Joh 1,1. 2; Offb 19,13]

Joh 1,2 Dasselbe war im Anfang bei Gott.”

King James versio

„Joh. 1,1 In the beginning was the Word, and the Word was with God, and the Word was God.

Joh. 1,2 The same was in the beginning with God.”

Aranyos Biblia

„Ián. 1.1

Kezdetben [Péld. 8:22. 1 Ián. 1:1.] vala amaz Ige, és az az Ige vala az Istennél, és az az Ige Isten vala.

Ián. 1.2 Ez [Al. 17:5.] az Ige kezdetben az Istennél vala. [Kol. 1:16. Sid. 1:2.]”

Károli Gáspár fordítása

„A János írása szerint való szent Evangéliom

Ján. 1. A testté lett Íge. János bizonyágtétele a Krisztusról és keresztsége, négy tanítvány elhívása, az ég lajtorjája.

Ján. 1,1 Kezdetben vala az Íge, és az Íge vala az Istennél, és Isten vala az Íge.

Ján. 1,2 Ez kezdetben az Istennél vala.”

Elgondolkodva a fentiek felmerül a következő kérdés: mit jelent pontosan a latin *apud* szó? Szinte egyöntetűen mindenki a *nál/nél* közismert fordítást használja, bár az angol *with* inkább *val/vel* jelentésű. Pedig más jelentése is van.

▪ Tekintsük meg Finály Henrik mondandóját:

A Latin Nyelv Szótára Franklin Társulat (Budapest, 1884); *apud* (régebben irták: *aput*), ej. tárgyessel, általán közellétet jelöl, küln. személyekhez, még pedig nyugodalmas állapotban, holott ad (megelőzött) mozgást föltételez (vesd ö. még *penes*, *in*),

1) személyről, -nál, -nél: esse *apud aliquem*; küln. A) a. *aliquem*, valakinek házánál; a. *me domi*. B) előtt, jelenlétében (küln. oly személynek, kinek elhatározó s döntő hatalma van): *dicere a. judices, verba facere a. senatum*; *queri a. aliquem*; (Tac.) *sacrificare a. deos*, az isteneknek (istenek színe előtt) áldozni. C) több személyről, kik között valami történik, -nál, -nél: a. *nostros justitia culta est*. D) más viszonyokban, szellemileg -nál, -nél: *gratiam consequi a. aliquem*. E) íróról munkáiban, -nál, -nél: a. *Xenophontem Cyrus haec dicit*. F) (színk.) esse a. se, magánál lenni, eszméletén lenni. G) néha *in*, hat. esettel (*fuit a. eum magnus juris civilis usus*).

2) helyről, -nál, -nél, közel, közelében: a. *ignem esse, morari a. oppidum*: néha a. *urbem*, a városban és annak környékében.

b) (ösk. ritkán) -hoz, -hez, felé (mozgást jelentő igéknél): *eo a. hunc vicinum*.

▪ Prof.dr. Harm Pinkster, *Latijn/Nederlands* (Amsterdam, 1998), 73. oldalán a következő változatot olvashatjuk:

„*apud*, 5. *in iems. ogen, naar iems mening*;” Fordításunkban: *’apud* 5. vkinek a szemében, vkinek véleménye szerint”.

▪ A görög változat a *προς* *praep.* használja. Gen. vonzattal jelentése *vki-től, vmi-ből, vki-nek az oldaláról, által*.²⁶

Ezek után kíséreljük meg a már bemutatott ősi teremtéstörténetek ismeretében, valamint a fenti szótár-gyűjtemény felsorolásai alapján János evangélista kezdő sorait érthetőbbé tenni. Feltételezésünk a következőképpen önthető szavakba:

→ *’Kezdetben volt VAN (az Ige), VAN volt AN (az ŐSTeNger) előtt/által/akarata szerint, és AN (az ŐSTeNger) volt a VAN (az Ige), ez volt kezdetben az AN (az ŐSTeNger) előtt/által/akarata szerint.’*

Tisztábban:

→ *’Kezdetben volt VAN, VAN az ŐSTeNger által volt, és az ŐSTeNger volt a VAN, ez volt kezdetben az ŐSTeNger által.’*

²⁶ Bartelink G. J. M., *Grieks-Nederlands* Het Spectrum (Utrecht, 1998), 259.

S most nevezzük a nevének:

→ 'Kezdetben volt Van, és Van An által volt, és An volt Van, ez történt kezdetben An által.'

Az utolsó mondat – *ez volt, ez történt kezdetben* jelentéssel – tulajdonképpen visszakanyarodik az elejéhez, s ezzel bezárul a kör. Egyébként az utolsó mellékmondatot kezdő latin *hic, haec, hoc pron. demonstr.* jelentése: *ez, ez itt, jelenlévő, mostani*. Györkösy, *Latin-Magyar Szótár* (Budapest, 1986), 252. Ez tehát a következő sarokpont, nevezetesen a *hoc* szót nem lehet *Ő-nek / személynek*, Károli Gáspár szerint *a testté lett ige-nek* fordítani. Ezáltal a következő *volt* szó a történetet jelöli: *ez történt*.

Ez az egyetlen igénk, melynek tövéből nem tudunk főnévi igenevet képezni (más igenevet sem), mi nem tudunk *van*-ni. Azt csak *Ő* tud. Ez tehát nem lehet emberi képesség. Mi csak csatlakozhatunk hozzá, ha nevét igeiként kezelve személyragjainkat hozzá illesztjük. De ilyenkor sem használhatjuk teljes nevét, ez bennünket nem illet, csak tőhangzováltozás után azonosulhatunk vele: én vagyok, te vagy, *Ő VAN*²⁷, mi vagyunk, ti vagytok, *Ők VAN*-nak.²⁸ A 'gy' hang megjelenéséről érdemes lenne komolyabban is elgondolkodni.²⁹ Viszont megállapíthatjuk, hogy ezt az igetövet nem lehet közvetlenül ragozni, az igemódokat nem ismeri, az egyes- és a többes szám harmadik személyben ragozásával ellentétben visszatér eredeti alakjához, egyszerűen hiányoznak valódi igei tulajdonságai!

A továbbiak követéséhez kis kitérőt kell tennünk.

Tapasztalatunk szerint ősi szavainkat kifejezetten mássalhangzókra építjük (természetesen mellőlük a magánhangzók sem hiányoznak), így vázukat nem a magánhangzók képezik. Ha a mai nyelvünk alapján kapott táblázatokat a korábbi munkáinkban megfejtett hieroglifákkal írt szóvázak jelrendszerére vetítjük ki, akkor a kb. 20% ↔ 80%-os magánhangzó ↔ mássalhangzó arány 15% ↔ 85%-ra növekszik. Vö.: Kiss Barnabás *Szóháló* vizsgálataival.³⁰ Ezek alapján megállapíthatjuk, hogy írásunk – s gondolunk itt a hieroglifás írásra is – **eredetileg mássalhangzós írás volt**.

Következésképpen végzetes alaphibának tekintjük a nyelvünk rögzítésére ma is használatos, elsősorban magánhangzókra épített ún. latin betűs írásrendszer bevezetését.

Ebben a rendszerben gyakorlatilag a magyarban mellékszerepet játszó magánhangzók dominálnak, azaz megfordult az ősi, számunkra természetes arány; eredmény: 85% ↔ 15% túlsúly a magánhangzók javára. *Ebből következően a szótagolás ma ismert módja kerébe töri szavaink ősi vázát, hiszen az „új írásrendszer” szabályai szerint minden magánhangzó önálló szótagot képvisel.* Csak néhány példát ragadunk ki: Helyesírásunk a magánhangzóval kezdődő szavak vázát az ugyancsak magánhangzóval kezdődő toldalék esetén rendre szétválasztja, lám az *ad*-ni, *ül*-ni, *ír*-ni, *ér*-ni stb. igék ragozott alakjai szótagoláskor értelmetlenné válnak, nevezetesen *a*-dom, *ü*-lök, *í*-rok, *é*-rik alakban éppen a lényegét képező ősi szótövet hasítottuk ketté.

De az „áttérítésnek” más következményei is voltak. Ekkor derült ki, hogy hány népcsoportból tevődik össze nemzetünk, hiszen addig mindenki – mássalhangzós írás lévén – saját nyelvjárásának szabályai szerint hangzósíthatta a leírt vázakat. Az ábécés rendszer viszont hirtelen megkülönböztette az ún.

²⁷ VAN a mindenség ura, magába foglalja az élőlényeket, de az élettelen körülöttünk lévő világot is. Így aztán értelmetlen nemét keresni. Sejtésünk szerint ez lehet az oka annak, hogy nyelvünk egyes szám harmadik személyben nem tesz különbséget az „ő” nevei között. Érdekes ellentétként az orosz nyelv indogermán mintára ezt nem tudja nélkülözni, így az **OH, OHA, OHO** alakban a három nemet mégis megkülönbözteti.

²⁸ A régies *vagyon* és *vagnak*(?) pontos jelentése nem dönthető el, kérdés, hogy ezek az alakok valóban az ősi nyelv alapjait képezik-e, vagy csak a latin/indogermán mintára „készültek”. *Vagy* gyökünk nincs, egyúttal *vagyni* sem lehet.

²⁹ Jelen ismereteink szerint a „gy” váltóhangot csak az olyan „sz” tövű igéink felszólító módjában használjuk, melyek töve főnévi igenevük képzésekor az „n” hangra végződik. Ebben hasonlítanak a *van* szavunkhoz, azzal a hatalmas különbséggel, hogy mindegyiknek szabályosan képezhető az igeneves változata is. Ezek: *lesz, tesz, vesz, visz, hisz, eszik, iszik* → főnévi igeneves tövei: *len*-ni, *ten*-ni, *ven*-ni, *vin*-ni, *hin*-ni, *en*-ni, *in*-ni. Felszólító módban „gy”-t ejtünk és írunk is: *legyek, tegyék, vegyen, vigyünk, egyetek, igyatok*. A csúcst a *hisz* igénk jelenti, mert felszólító módban ragozása – ki tudja miért, talán fonetikus átírás? – a „gy”-t meg is kettőzzük: *higgyük* el.

³⁰ V-A/3 Melléklet

tájszólások hordozóit, kiderült, hogy az egyik népcsoport *e*-zik, a másik *ő*-zik, a harmadik *í*-zik stb. Sőt, sokkal nagyobb gondok is mutatkoztak. Számos hangunkra a latin ábécé egyszerűen nem is ismert megfelelő jelet, a lágy hangok mellett, többek között a széles skálán mozgó magánhangzóinkat sem lehetett velük jelölni. Nyelvünk rögzítése ily módon elszegényedett, napjainkra szinte már csak a tájszótárak őrzik népünk „ízese” hangjait.

Ezt a csapást mindmáig nem tudtuk kiheverni.

Az ábécés írásra való áttérés zűrzavarát csak súlyosbította a késő-középkori latin-német műveltség elterjedése, melynek hatására nyelvünk csak a földműves-pásztornép ajkán élt tovább (itt eltekintettünk néhány korai próbálkozás, nyelvemlékek, szórványok latin betűs rögzítési kísérletétől).

Az újkori magyarul írt szövegek építkezése a latin/indogermán mondatszerkezeteket évszázadokon keresztül többnyire szolgamódrá követte, tovább rontva ezzel nyelvünk ősi, világos szerkezetét. Szófüzésünk magyartalanává vált, köznyelvünk lassan átalakult fordítási nyelvvé (Karácsony Sándor, *A magyar észjárás*, Budapest, 1985). Ehhez képest szinte eltörlődött a finn-ugor elmélet kidolgozói, és ápolói által okozott kár; az ábécés írásrendszer továbbfejlesztésével, szótöveink töredékeinek kiürítésével nyelvünknek (egyúttal történelmünknek is) ők már csak a kegyelemdőfést adták meg.

A nyelvmentő kísérletek rendre kudarcba fulladtak, a napjainkig tartó számos próbálkozás közül csak kettőt emelünk ki: Verseghy Ferenc *Tiszta Magyarság* (1804) című munkájában még a fonetikus írásrendszer mellett tört pálcát (*látja* helyett *láttya*, *szóljon* helyett *szóllyon* stb.), ám az *ypsilonista-jottista* „háborúból” a Révai Miklós vezette ellentábor került ki győztesen. Jelen tanulmányunkkal szervesen összefüggő igeneves szóképzések, a léteigével kapcsolt szenvedő szerkezetek uralkodtak el, magyartalan változatai napjainkra sajnos állandósultak. Az 1872-ben Szarvas Gábor gondozásában megjelenő *Nyelvőr* folyóirat, melynek célja szókincsünk megtisztítása és a népnyelv felkarolása volt, szintén heves ellenállásba ütközött. A már átvett, megszokott, nyelvünkötől idegen építkezési rendszert neki sem sikerült kiirtani: *alea iacta est*, a kocka el van vetve!

Ősi nyelvünk *agonizálás*át jószerevével már észre sem vesszük, sőt, tisztelet a kivételnek, akadémikusaink mindezt egyenesen „nyelvünk fejlődésének” tekintik.³¹

* * *

Ezek után nem csodálkozhatunk azon sem, ha ma már nem látjuk a V-AN szavunk eredeti alakját, az összetétel tagjait, ősmagyar értelmét. Az ábécés írásmód nem engedi meg az önálló mássalhangzók ún. szótagként történő jelölését, hiszen rendszere éppen az ellenkezőjére épül.

De lássuk ismét a hieroglifákat.

A *van* létezését kifejező szavunk az ősi írásokban tovább bontható v+AN alakban. Gardiner fent

bemutatott változatos AN jelei mellett rendre megtaláljuk a W/Ú→V hangértékű hieroglifát is:

Itt nem az 'ú' hangot jelöli, a szakirodalom szerint azt a *nw* edény már *inherens* hangként magában hordja.

Hogyan került a 'v' hang AN neve elé?

Pontos válasszal több ezer év távlatából természetesen nem szolgálhatunk. Helyette a már megszokott módszerhez folyamodunk: kiindulunk a tényekből, logikus következtetéseket vonunk le belőlük, majd kiegészítjük azokat feltevéseinkkel. Innentől kezdve természetesen nincs bizonyító ereje

³¹ Az ábécés írásrendszer átvétele egyúttal nyelvünkötől idegen nyelvtani rendszerek vizsgálati módszereinek átvételét is jelentette. A leíró nyelvészet szinte napjainkig a hagyományos (görög-latin alapú) elemzést követi, de tekintve, hogy számos kérdésre így nem tudott választ adni, helyet követelt mellette a strukturális nyelvtani elemzés, valamint a generatív, ill. transzformációs nyelvtani típus is. Mindehhez természetesen a mássalhangzóink uralkodó szerepét félretéve új alapokat kellett teremteni, így a mondatokat szintagmákra, a szintagmákat szavakra, a szavakat morfémákra és végül fonémákra kellett felosztani. Ebben a nyelvtanban a morfémák kulcsszerepet játszanak. Akit a fenti gondolatok bővebben érdekelnek, Antal László, *Egy új magyar nyelvtan felé* Magvető Kiadó (Budapest, 1977) munkájában találkozhat nyelvünk ábécés alapú elemzésének újabb kísérleteivel.

mondanivalónknak, fogalmazhatunk úgy is, hogy – beleértve sejtéseinket is – nincs jogunk semmit sem állításként leírni. Ettől azért nem csökken igazunk, mindez csupán azt jelenti, hogy tételünk a jövőben további alátámasztásra vár. Gondolatainkat ezért tudatosan nyitva hagyjuk, további kiegészítéseknek, finomításoknak is helyet hagyunk.

A mássalhangzós írás kutatása során felmerült az önálló mássalhangzókból álló szótagok jelölésének ősi változata. Ez annyit jelent, hogy nemcsak a megszokott ideogrammákkal lehetett egy-egy szó írását kezdeni, hanem szükség esetén önálló mássalhangzók is indíthatták a szótöveket. Különösen összetettebb szerkezeteknél jelentkezett ez az írásmód, ilyenkor az ideogramma rendre a második szótaggá vált. Gyakran ez volt egyúttal a lehetséges legrövidebb jelölési mód is (vö.: SPR 247, 43/46 jeleivel → gya-kor-ol-ok). Bővebben tárgyaltuk ezt a jelenséget a *Csillagszoba* 23. és 28-30. oldalain.

A fentiekből kiindulva alapvizsgálatként megcéloltuk a mássalhangzóval kezdődő szavaink második szótagját, a feltételezett ideogrammákat. Tettük ezt úgy, hogy szókincsünkből rendre eltávolítottuk előlük a szókezdő mássalhangzókat. A kérdés az volt, hogy milyen mértékben marad értelmes magyar szógyök a kezdő hang eltávolítása után?

Kiindulásunk a már korábban bemutatott digitalizált Magyar-Angol szótár magyar része volt, összességében 61.905 szó. (MEK Virtualis könyvtára, a „szótár” polcra Vonyó Attila gyűjtő és begépelő, Drótos László: javított MEK ** változata.) Kiss Barnabás ez irányú vizsgálatait táblázatokban foglalta össze. A mássalhangzóval kezdődő szavaink között a legtöbb ’k’-val, aztán ’s/sz’-szel, majd ’m’-mel kezdődik (a 49.537 msg-val kezdődőekből 14% → k, 10% → s/sz, és 9% → m). A 12.342 magánhangzóval kezdődő szavunknál messze az e/é uralkodik 37,9%.

Ugyanakkor, ha elhagyjuk a kezdő mássalhangzókat, akkor kiemelkedően a ’v’, az ’f’ és a ’j’-vel kezdődő szavak után marad a legtöbb értelmes csonk. Ebben a vizsgálatban arányszámok után kutattunk, tehát arra kérdésre válaszoltunk, hogy hány százalékban marad egy-egy csoporton belül a kezdőbetű elhagyása után is értelmes szó. Érdekes módon a k, sz, és m hangok jóval kevésbé nélkülözhetők. Ha a v-f zöngés-zöngétlen párost összevonjuk, akkor az eredmény még szembetűnőbb. A vizsgálat részleteit az V. Mellékletben követhetik.

A ’v’ hanggal kezdődő szavaink **hatvanhét** százaléka elöl hagyható el a ’v’ hang (V. Melléklet C/1. lásd bővített elemzés), és még mindig értelmes szó marad a „mütét” után vissza. Ugyanez a k esetében csak 47% , az s/sz esetében 44%, az m esetében ez az érték csupán 29 % volt. Ha a kiemelt három eredménytől eltekintünk, akkor az átlag 30% ↔ 47% között mozog.

Még szembetűnőbb mindez, ha a szóhálók helyett csak a ragozatlan/képzetlen szótöveket hasonlítjuk össze. A fennmaradó értelmes szótövek eloszlása: „f” hang elvételeivel 6,6%, a „j” esetében 2,9%, a „v”-nél pedig 2,1%, míg a többi mind 1,8% alatt marad. Az ellenőrző angol csoport (a szótár másik oldala) viszont a várható káoszt mutatja. Vö.: V. Melléklet B. 2. szám alatti grafikonnal.

Ezek a kökemény tények.

Lássuk a *következtetéseket*:

A fentiekből az következik, hogy a v/f hangok különleges képességekkel rendelkeznek (a van szavunk vizsgálatánál az ugyancsak kiugró ’i/j’ segédhangok szerepe elhanyagolható). Ha a mai magyar nyelvtan szabályai között tallózunk, megállapíthatjuk, hogy a „v” hang számos esetben segédhangként szerepel. Ragadjunk ki – ismét a teljesség igénye nélkül – néhány példát: a magánhangzóra végződő szavaink toldalékokkal történő ellátásakor a ’v’ hangot illesztjük a tő és a toldalék közé: szó → szavazás, szí → szívás, hí → hívás, hó → havazás, ló → lovagol, kő → kövezés, bő → bővítés stb. De az ’n/sz’ tövégződésű igéink névszóvá képzésekor is váltóhangként szerepel: tesz, vesz, lesz, visz, enni, inni stb. → tevés, vevés, lévén, vivés, evés, ivás stb.

Nyelvünk takarékos, nem szószátyár, s kincseit megőrzi. A ’v’ szókezdő helyzetben védő hangként óvja, takarja a magánhangzóval kezdődő (de az esetleg végződő) szótöveinket. Bemutattuk, hogy a ’v’ hanggal kezdődő szavaink 67%-a a ’v’ nélkül is értelmes (ős)magyar szót alkot (pl. víz → v-íz, vér → v-ér, virul → v-irul-pirul, v-imádkozzunk, vagy szóvégi helyzetben hív → hí-v, szív → szí-v stb.);

eredményeit, ill. szóhálókról alkotott táblázatait a *Csillagszoba Függelékében* közöltük. A 'v', 'z', és 'zs' segédhangokról bővebben ugyanott a *Mássalhangzók, Betűk* című fejezetben olvashatnak.

Sejtésünk:

Valószínűleg a mássalhangzós hieroglif és a rovásírásról a teljes ábécés írásra történő áttéréskor derült fény arra, hogy valódi mássalhangzóink (a göröghöz hasonlóan) a B-től a T-ig terjednek. Innen az elnevezése is: Be-Tű. A T/TY után ma már csak segédhangjaink állhatnak...A görög egyébként nem ismeri a *v* hangot, a *zéta* viszont a sor elejére került, sőt, teljesen logikátlan a hosszú *ó*, az *omega* seregzáró helyzete.

Sejtésünk szerint a magyarban a *v* és az *f* hangok egyazon ősi fonéma két megjelenési alakja, „egyptetjű ikerhangok”.

Visszatérve V-AN szavunkhoz egy biztos: az Ószövetség írásakor az AN Isten nevét képező szó előtt már szerepelt a 'v' hang: VAN

* * *

Aztán, valamikor menet közben, elfelejtettük VAN szavát, pedig megparancsolta: „Ez az én nevem minden időkre, s így kell nevezetek nemzedékről nemzedékre”. *Exodus*, 3.15

Sőt, lassan elfelejtettünk magyarul is. Deák és német nyelv dívott, uralkodott hazánkban, nyelvünket csak a „pórnép” őrizte. S miközben a VAN szót megtanultuk kisbetűvel írni, a latin/indogermán mondatépítkezés pontosabb fordítása érdekében létezésünk szent szavát lealacsonyítottuk segédigévé.

Es ist geschrieben: *alea iacta est* ↔ Meg van írva: a kocka el van vetve³²

Legalább is a Rubikon óta közismert a határozói igenév és a létige összekapcsolása. Nem magyar találmány, mi csak szolgamódra fordítottunk!³³

Innentől kezdve aztán nincs megállás, csodálatos nyelvünk *jól el van szúrva*, hiszen nemcsak szótöveinket daraboljuk fel az ábécés írás kedvéért, s dobáljuk szemétre ősi szókincsünket az idegen, ún. előkelő szavak érdekében, hanem ősi mondatépítkezésünket is megtagadjuk. „*Van egy tök jó tippem*”: **tanuljunk meg ismét magyarul, s ha lehet mindjárt ősmagyarul!**

A mai magyar nyelvtan egyik legsötétebb fejezete a képzők rendszerezése. Az ez irányban érdeklődőknek Antal László 'újfajta' gondolatainak tanulmányozását ajánljuk.³⁴ Képzőink meghatározását, eredeti szerepét, ill. tulajdonságait megítélésünk szerint még egyáltalán nem ismerjük. Új (pontosítunk: hieroglif) alapokra helyezett vizsgálatát a jövő egyik feladatának tekintjük.

³² A ma érvényben lévő szabályt Zsuffa Zoltánné 1996-ban a következőképpen fogalmazta meg: „A határozói igenév a létigével is előfordulhat, s így sokféle jelentésárnyalat kifejezésére alkalmas. Pl.: *meg vagyok elégedve, be van kötve, meg van süítve*. Ez a szóban forgó szerkezet azonban csak akkor használható, ha valóban sajátos jelentésárnyalatot (többletet) fejez ki. A létigével szerkesztett alkotó határozói igenév helyes vagy helytelen használatát az dönti el, hogy szükséges-e vagy felesleges. Nem helyes a következő példákban: *el van utazva, meg lett mondva*.” (Zsuffa, *Gyakorlati magyar nyelvtan*, Budapest, 1996, 74. oldal) Hozzáfűzhetjük, a bemutatott szerkezetek rendre elkerülhetők, tehát használatuk szükségtelen. Mondjuk ki kereken: magyartalan.

³³ Sajnos ide sorolható sokak példaképe Czuczor Gergely és Fogarasi János is. A **van** igéről írt kimerítő összefoglalásukban az egyik szerepkörét *birtokige* (!) formában határozták meg → Czuczor-Fogarasi: „VAN, létige (verbum substantivum); és birtokige, s ezen utóbbi minőségben a személytelenek közé tartozik, és csak az egyes és többes harmadik személyben divik.” A *lesz* igéről a következőket olvassuk: „III) A birtokot, vagyont jelentő személytelen van igének jövedője. Megfelel neki a *latin habeo*, vagyis inkább: *est mihi, est tibi, erit mihi, tibi stb.* (pl. „Est mihi namque domi pater, est injusta noverca”). Ez értelemben személytelen ige, vagyis csak harmadik személye van, mind az egyes mind a többes számban.” Sajnos jól olvasták! A XIX század közepén élt előljáró nyelvészeink a **latin habeo** szerkezetekkel „töltögették” ősi nyelvünket.

³⁴ Antal László, *Egy új magyar nyelvtan felé* (Budapest, 1977), 60. „1. A képzők kötött morfémák. 2. Szó eleji helyzetben nem fordulhatnak elő. 3. Társulhatnak hasonló elemekkel, azaz képzőkkel. 4. Nem léphetnek fel jelek után. 5. Vannak tiltott szemantikai sávjai.” Sőt, felosztása szerint -ság/ség, és -an/en típusokat is elkülöníthetünk. 63. oldal.

Nos, az istenkép keresése közben az *andó/endő* beálló melléknévi igenévképző gondolatkörébe botlottunk. Lám, rögvest az egyik tilalomfa állja utunkat.

Százezerszer hallottuk: *elkerülendő*. Ugyan már miért? Sejtésünk szerint ez a képző is – számos társához hasonlóan – eredetileg (összetettebb alakkal rendelkező) önálló gondolatot hordozó szó/szócsoporthoz volt (pl. sok → ság/ség), s csak a tömörségre törekvő nyelvünk gyúrta a ma ismert rövid alakúra. Valahogy így nézhetett ki: An, aki az adó → **an-dó**. Pl.: *olvas An, aki az adó*, röviden → olvas**andó**; vagy magas hangzókkal *jön An, az adó*, röviden → jö**endő**. Mindez nem is olyan új összetétel, Sándorunk még teljes alakjában használta, csak hát An helyett ő már az Isten szóval élt: „Lám, csak jó az **Isten (AN)**, jót **ád**, hogy fölvitte a kend dolgát”. (*Adj Isten, jót ád az Isten = An az adó*, összevonva → ~**andó**). Nos, akkor mi a baj az ~*andó/endő*vel? A tilalom valahol mélyebben keresendő: *Szent Biblia*, Mózes II. 20. 7, „Az Úrnak a te Istenednek a nevét hiába fel ne vedd; mert nem hagyja azt az Úr büntetés nélkül, a ki az ő nevét hiába felveszi.”³⁵ Sejtésünk szerint valahol itt a baj. Vallásunk, mondhatnánk ősvallásunk, tiltja Isten, mint láttuk **AN** nevének felesleges használatát.

* * *

Létezésünket AN, azaz teremtőnk neve nélkül ma sem tudjuk kifejezni. Ige formájában – mint bemutattuk – a VAN ragozott alakjait használjuk, AN nevét pedig önmagunk jelölésére, személyes névmásként mindmáig őrizzük, sőt, szükség esetén ki is mondjuk. Magas hangú változatában azonosulhatunk vele:

ÉN VAGYOK

---

³⁵ *Szent Biblia*, fordította Károli Gáspár (Budapest, 1939), 72.